BIJLAGE 1. FINANCIELE AFWEGINGEN

Horend bij collegeadvies: Implementatietraject diftar+

HERIJKING KOSTEN STRATEGIENOTA 2021

De inkomsten uit de afvalstoffenheffing moeten de kosten voor inname en verwerking van ons huishoudelijk afval dekken. Uitgangspunt is dat ook na invoering van diftar+, de kostendekkendheid binnen het budget voor afval 100% blijft. In de opmaat naar nieuwe tariefstelling zal goed gekeken worden naar de verdeling tussen het vaste en variabele (kilo) tarief en de effecten van het verschuiven van afvalstromen (meer gft / minder restafval). Ook hierbij zullen de lessen die geleerd zijn bij onze buurgemeenten meegenomen worden. In het collegeadvies is een planning opgenomen met mijlpalen en stappen voor proces en uitvoering. Binnen het onderdeel stuur- en werkgroepen komen de flankerende maatregelen en de inzet van een recycle-wagen aan bod (indicatie Q3 2024).

Het implementatietraject, zoals beschreven in het collegevoorstel, volgt op de strategienota Grondstoffen. De financiele kaders in deze nota waren gebaseerd op het prijspeil 2020. Deze doorberekeningen zijn inmiddels achterhaald. Onder invloed van een aantal (externe) factoren zijn prijzen flink gestegen en zal de implementatie van diftar+ aanzienlijk meer gaan kosten dan destijds verwacht. Enkele relevante ontwikkelingen in het kader van deze berekeningen zijn:

- De stijging van loonkosten voor personeel;
- Sterk fluctuerende prijzen en beschikbaarheid van grondstoffen;
- Hoge inflatie en daarmee gepaard gaan indexeringen;
- Strengere eisen ten aanzien van verwerking van afval en grondstoffen en daarmee hogere verwerkingskosten (bijvoorbeeld rondom compostering van GFT);
- Hogere (rijks)belastingen op verbranden van restafval (verbrandingsbelasting en CO_2- heffing);
- Wettelijke vereisten voor gescheiden inzameling GFT hoogbouw, los van gemeentelijk beleid. Daarmee gepaard gaande noodzakelijke investeringen in verzamelcontainers;
- Ook binnen de gemeentelijke invloedsfeer heeft een relevante ontwikkeling zich voorgedaan. Het doorgevoerde flankerend beleid in de afgelopen jaren, waaronder het weren van bedrijven op het afvalbrengstation, heeft een vermindering in het restafval tot gevolg gehad (van 202 kg/inw/jr. in 2019 naar 162 kg/inw/jr. in 2022).

Al met al zorgen deze ontwikkelingen ervoor dat de financiële uitgangspositie veranderd is. Belangrijk hierin is het onderscheid tussen noodzakelijke kosten voor de gemeente (die los staan van diftar+) en de specifieke lasten die gepaard gaan met de implementatie van diftar+. Aangezien in de afgelopen jaren is gebleken dat (markt)omstandigheden snel kunnen veranderen wordt hierbij uitgegaan van een laag (gunstig) scenario en een hoog (duur) scenario. In deze financiële bijlage is in een vergelijkingskader aangegeven wat het verschil tussen de scenario's is. Hierbij is rekening gehouden met prijsontwikkeling van voertuigen, inzamelmiddelen, kosten voor inzameling en verwerking van ons afval.

Noodzakelijke extra investeringslasten

Om de afvalinzameling in Weststellingwerf te kunnen blijven uitvoeren zijn inzamelvoertuigen sowieso noodzakelijk. Bij een overgang naar Omrin vervallen deze kosten. In de strategienota wordt echter nog uitgegaan van inzameling door de gemeentelijke dienst. In dat kader is het van belang om te realiseren dat de kosten voor de aanschaf van inzamelvoertuigen zijn toegenomen. Daarnaast dient er ongeacht het gevoerde beleid ook voorzien te worden in de inzameling van GFT in de hoogbouw (wettelijk kader), ook dit vergt investeringen. De impact hiervan wordt in onderstaand figuur inzichtelijk gemaakt.

Noodzakelijke extra investeringslasten (los van diftar+)		
Laag scenario	*Hoog scenario*	*Toelichting*
€ 900.000,00	€ 1.050.000,00	Aanschaf nieuwe voertuigen (zonder weeginstallatie)
€ 120.000,00	€ 160.000,00	Aanschaf inzamelmiddelen GFT hoogbouw
€ 50.000,00	€ 75.000,00	Overige investeringen (bv. Containerwisselingen)
€ 1.070.000,00	€ 1.285.000,00	Totale noodzakelijke investeringen
€ 12,00	**€ 15,00**	**kapitaallasten per huishouden**
€ 140.000,00	€ 170.000,00	Kapitaallasten per jaar

Daarmee is het inzichtelijk dat er ook in een situatie waarin het beleid onveranderd zou blijven en niet overgegaan wordt naar diftar+, sprake is van een aanzienlijke kostenstijging. Noodzakelijke

investeringen in de komende jaren zorgen voor een gemiddelde stijging van €12 tot €15 per huishouden.

Kosten in het kader van Diftar+
In de strategienota zijn de kosten in beeld gebracht voor de implementatie van diftar+ (op basis van het prijspeil van 2020). Hierbinnen zijn kosten meegenomen voor de aanschaf van nieuwe inzamelmiddelen, chips, registratie, weeginstallaties op de vrachtwagens (maar niet de nieuwe inzamelvoertuigen zelf), project-ondersteuning en flankerend beleid. Uiteindelijk resulteerde dat in het volgende overzicht.

Implementatie diftar+ strategienota (prijspeil 2020)		
Structurele lasten diftar	€	6,15
Structurele wijzigingen verwerking afvalstromen	€	-17,65
Investeringslasten inzamelmiddelen en overkoepelende lasten	€	12,00
Totaal structureel	**€**	**0,50**
Eenmalige overige kosten	€	50.000,00
Totaal eenmalig	**€**	**50.000,00**

Inmiddels zijn de bedragen niet meer actueel en is een herijking op zijn plaats. Naast de grote schommelingen in gehanteerde tarieven, belastingen en andere marktontwikkelingen moeten ook geleerde lessen uit andere gemeenten meegenomen worden zoals de verschuiving van afvalstromen (meer gft en minder restafval). In de berekeningen werd uitgegaan van aanzienlijk lagere verwerkingskosten voor het restafval[1], waarmee een structurele besparing in kosten op zou treden. Dit effect blijkt echter minder gunstig uit te pakken en de structrele lasten vallen, onder invloed van de benoemde externe ontwikkelingen hoger uit. Daarmee ontstaat een ander beeld van de financiële impact, anno 2023, zoals hieronder weergegeven.

Implementatie diftar+ herijking (prijspeil 2023)				
Laag scenario		*Hoog scenario*		
€	25,00	€	30,00	Structurele lasten diftar en overkoepende lasten
€	-7,00	€	-5,00	Structurele wijzigingen verwerking afvalstromen
€	7,50	€	10,00	Gekapitaliseerde investeringslasten inzamelmiddelen
€	**25,50**	**€**	**35,00**	**Totaal structureel**
€	200.000,00	€	250.000,00	Eenmalige overige kosten
€	**200.000,00**	**€**	**250.000,00**	**Totaal eenmalig**

Totale financiële impact
Uit het voorgaande blijkt dat er komende jaren sprake zal zijn van een aanzienlijke lastenverhoging binnen het product afval, volgend op een turbulente periode, waarin de financiële kwetsbaarheid groter blijkt dan in het verleden. De gemeente, en haar inwoners, worden hoe dan ook geconfronteerd met deze lastenstijging, ook zonder diftar+ vanaf het moment dat de inzamelvoertuigen en inzamelmiddelen vervangen moeten worden.

[1] De verwerkingstarieven voor het restafval zijn in de afgelopen jaren relatief gezien laag in de regio. Dit omdat Omrin als verwerkende partij de tarieven kunstmatig laag heeft gehouden. Deze lagere tarieven kan Omrin rekenen doordat er goede bedrijfsresultaten worden behaald, waarbij de aandeelhoudende gemeenten ervoor hebben gekozen om het uit te keren dividend te verdisconteren met het te hanteren verwerkingstarief voor restafval. Vallen de bedrijfsresultaten van Omrin in de komende jaren tegen dan heeft dat een hoger verwerkingstarief voor restafval tot gevolg.

DIFTAR+: INZAMELING DOOR OMRIN OF ZELF BLIJVEN DOEN

In het kader dan het implementatietraject diftar+ is het van belang om een vergelijking te maken van de financiële impact van de afvalinzameling. Voor een overgang naar Omrin dient dit goed in beeld te zijn. In het onderstaande figuur worden de effecten ten aanzien van de investeringslasten in beeld gebracht. Hierin worden de noodzakelijke investeringen in de voertuigen en inzamelmiddelen meegenomen.

Vergelijkingskader			**Scenario 1 Omrin**		**Scenario 2 Gemeentelijke inzameling**	
	Laag sc. (totaal)	*Hoog sc. (totaal)*	Per hh/jr. (laag)	Per hh/jr. (hoog)	Per hh/jr. (laag)	Per hh/jr. (hoog)
GFT-afval						
Aanschaf en plaatsing GFT cocons bij de hoogbouw	€ 120.000,00	€ 160.000,00	€ -	€ -	€ 0,80	€ 1,20
Diftargerelateerd						
Aanschaf, chippen en uitzetten nieuwe containers aan huis	€ 1.000.000,00	€ 1.200.000,00	€ -	€ -	€ 7,00	€ 9,00
Aanpassen en investeren in op orde brengen ondergrondse containers	€ 40.000,00	€ 60.000,00	€ -	€ -	€ 0,90	€ 1,10
Software en registratie systemen	€ 70.000,00	€ 90.000,00	€ -	€ -	€ 1,40	€ 1,60
Registratie en weeginstallaties op de inzamelvoertuigen	€ 160.000,00	€ 180.000,00	€ -	€ -	€ 1,90	€ 2,10
Overig						
Aanschaf inzamelvoertuigen (1 klein en 2 groot)	€ 900.000,00	€ 1.050.000,00	€ -	€ -	€ 11,00	€ 12,00
Extra inzet handhaving / afvalcoach rondom invoering diftar+	€ 30.000,00	€ 40.000,00	€ 0,50	€ 0,70	€ 0,50	€ 0,70
Eenmalige communicatiekosten	€ 40.000,00	€ 60.000,00	€ 0,70	€ 0,80	€ 0,70	€ 0,80
Onvoorzien, 5% op investeringen	€ 118.000,00	€ 142.000,00	€ -	€ -	€ 1,21	€ 2,50
Subtotaal investeringen	**€ 2.478.000,00**	**€ 2.982.000,00**	**€ 1,20**	**€ 1,50**	**€ 25,41**	**€ 31,00**

Naast de investeringslasten die wijzigen onder invloed van het besluit om de afvalinzameling onder te brengen bij Omrin vindt ook een wijziging plaats in de structurele kosten rondom afvalinzameling. De overige taken en kosten (zoals het afvalbrengstation) wijzigen hierbij niet. In het onderstaande figuur worden ook die effecten in beeld gebracht.

Vergelijkingskader	**Scenario 1 Omrin**		**Scenario 2 Gemeentelijke inzameling**	
Structurele lasten afvalinzameling	*Laag sc.*	*Hoog sc.*	*Laag sc.*	*Hoog sc.*
Mutaties in kader van overgang inzameling				
Vermeden kapitaallasten inzamelmiddelen (minicontainers en ondergrondse)	€ -0,80	€ -1,20	€ -	€ -
Vermeden kapitaallasten inzamelvoertuigen (2 + 1)	€ -3,00	€ -4,00	€ -	€ -
Vermeden personeelskosten eigen dienst (Inzameling en onderhoud)	€ -25,00	€ -30,00	€ -	€ -
Overige vermeden kosten rondom inzameling	€ -6,00	€ -8,00	€ -	€ -
Huur inzamelmiddelen van Omrin	€ 14,00	€ 16,00	€ -	€ -
Inzameling en verwerking grondstofstromen				
Toename inzamelkosten GFT	€ 27,50	€ 32,50	€ 4,00	€ 5,00
Toename verwerkingskosten GFT	€ 3,00	€ 5,00	€ 3,00	€ 5,00
Toename opbrengsten/kosten OPK (ongewijzigde inzameling)	€ 0,10	€ 0,30	€ 0,10	€ 0,30
Toename opbrengsten/kosten Textiel (ongewijzigde inzameling)	€ -	€ -	€ -	€ -
Toename opbrengsten/kosten Glas (ongewijzigde inzameling)	€ -	€ -	€ -	€ -
Inzameling en verwerking restafval				
Toename inzamelkosten restafval (aan huis en ondergronds)	€ 30,00	€ 35,00	€ -	€ -
Vermeden verwerkingskosten, incl verbrandingsbelasting (direct effect betere scheiding)	€ -9,00	€ -11,00	€ -9,00	€ -11,00
Overkoepelende kosten				
Extra capaciteit ten aanzien van handhaving / afvalcoaching / toezicht	€ 2,00	€ 2,50	€ 2,00	€ 2,50
Ondersteuning beleid	€ 4,00	€ 6,00	€ 4,00	€ 6,00
Administratie en uitvoering	€ 2,00	€ 3,00	€ 2,00	€ 3,00
Uitgebreidere (diftar)administratie, belastingaanslag en jaaroverzichten	€ 4,00	€ 5,00	€ 4,00	€ 5,00
Doorlopende communicatie ten behoeve van verbeterde afvalscheiding	€ 2,00	€ 3,00	€ 2,00	€ 3,00
Inhuur noodinzet voertuigen, bij uitval of storing*	€ -	€ -	€ 4,00	€ 6,00
Interne compensatie misgelopen inkomsten rondom mismetingen	€ -	€ -	€ 1,00	€ 2,00
Databeheer	€ 4,00	€ 6,00	€ 4,00	€ 6,00
Overige flankerend beleid	€ 2,00	€ 3,00	€ 2,00	€ 3,00
Subtotaal structurele kosten	**€ 50,80**	**€ 63,10**	**€ 23,10**	**€ 35,80**

Om tot het complete financiële plaatje te kunnen komen dienen de jaarlijkse investering en structurele lasten bij elkaar opgeteld te worden. In onderstaande figuur wordt dit weergegeven. Hieruit blijkt dat de beide scenario's financieel gezien dicht bij elkaar liggen. Doorslaggevend om over te gaan naar Omrin is hierin dan ook de kwetsbaarheden van de kritische taak afvalinzameling, zoals beschreven in het collegevoorstel (bij argumenten).

Vergelijkingskader	**Scenario 1 Omrin**		**Scenario 2 Gemeentelijke inzameling**	
	Per hh/jr. (laag)	Per hh/jr. (hoog)	Per hh/jr. (laag)	Per hh/jr. (hoog)
Subtotaal structurele kosten	**€ 50,80**	**€ 63,10**	**€ 23,10**	**€ 35,80**
Totale kosten Diftar	**€ 52,00**	**€ 64,60**	**€ 48,51**	**€ 66,80**

Overgang Omrin, aanschaf aandelen
Met de overgang naar Omrin zal een verschuiving plaats gaan vinden van kosten binnen het product afval. De lasten op de gemeentelijke begroting wat betreft investeringen en kapitaallasten zullen afnemen en de structrele lasten, onder invloed van de dienstverlening van Omrin, zullen toenemen. Om de inzameling onder te kunnen brengen bij Omrin is het noodzakelijk om aandeelhouder te worden van Friesland Milieu (inzameltak van Omrin). Hiervoor dienen aandelen-C aangeschaft te worden en moet ingekocht worden in de opgebouwde reserve van organisatie Friesland Milieu.
Dit vergt een bedrag van circa € 800.000,-. Hiermee verwerft de gemeente, naar rato van aandelenbezit, zeggenschap en stemrecht binnen Friesland Milieu. De aanschaf van de aandelen gaat niet via de exploitatie van de gemeente maar gaat via de balans. De aandelen worden aangeschaft en komen op de balans te staan bij kapitaalverstrekkingen op de Financiële vaste activa. Dit heeft dus geen effect op het begrotingssaldo.